

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 7.

V Ljubljani, 15. aprila 1894.

Leto XI.

Obseg: Kmetovalci pozor! — Smrekova seč ali meja. — Na kaj naj pazi, kdor kupuje vino. — Trsni potaknenci in njih požlahtnjevanje. — Oskrbovanje sadnih dreves. — Nova trtna škropilnica. — Gnojenje vrtnicam. — Kopanje nog pri konjih. — Krt, vremenski prerok. — Postolka. — Vpreganje konj. — Naprava ribarskih okrajev na Kranjskem. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Kmetovalci pozor!

Kadar zadene kmetovalca kaka vremenska nezgoda, bodisi da mu škoduje slana, toča ali pa kaj drugega, tedaj mu ne preostaja drugega, nego udati se v voljo božjo in upati, da mu vsaj odpišejo nekoliko davka. Proti takim nezgodam kmetovalec res ne more ničesar ukreniti; mirno mora gledati, kako mu časih nekaj minut vzame zaslužek celega leta.

Pa recimo, da bi imeli sredstvo proti toči, ki bi bilo zraven tega še lahko in ceno. Kaj bi rekli onemu, ki tega sredstva ni hotel rabiti, in mu je tudi pobila toča? Rekli bi: Prav ti je, tvoje nesreče kriva je lenoba. Prav tako je zelo malo pomilovanja vreden dandanes pogorelec, ki le vsled malomarnosti svoje ni bil zavarovan. Kaj pa hočem s tem besedičenjem? Nič drugega, nego našim gospodarjem povedati, da je prepozno po toči zviniti, in da naj vsak umen gospodar v pravem času ukrene vse potrebno, da se ubrani škode.

To velja tudi glede rjavih hroščev. Ta mrčes nam more vzeti velik del dobre letine, in če nam jo vzame, prav se nam godi, ako smo toliko leni, da ga ne preganjamo. V naših rokah je, zagotoviti si sadno letino, ako stori vsak svojo dolžnost in sili na podlogi postaviti tudi druge, da jo izpolnijo. Deželna postava iz leta 1870. vелеva občinam pokončevanje mrčesov, vi pametni sadjarji pa silite županstva, da izvršujejo to prekoristno postavo. Kmetovalci! Tožiti o slabih časih prav nič ne pomaga; naredite si s pridnostjo in z umnim kmetovanjem sami dobre čase, saj je to v vaši moči. Torej na delo, sadjarji! Z družinimi močmi se spravite na hrošče; ako jih uničite, ne boste koristili samo sadjarstvu, ampak tudi

gozdarstvu, zelenjadarstvu in poljedelstvu. Pomislite, da zaleže samo ena samica preko 30 ogrcev, kateri potem razjedajo korenine po vrtilih, travnikih in njivah. Naj občina da majhno nagrado za pobiranje hroščev, saj ji bode boljša letina tisočkrat povrnila neznatne stroške. Obljubite otrokom za vsak liter hroščev en krajcar, in z veseljem bodo šli na hudega kmetovega sovražnika.

Zlasti naj pa skušajo vplivati v tej zadevi po občinah gg. učitelji, ker oni morejo s poukom v šoli in zunaj šole mnogo storiti. Ni pa dovolj pokončavati samo hrošče, treba je vedno in vsako leto pokončavati pridno in dosledno tudi njih zalego, t. j. ogrce. To pa najlažje storimo, ako varujemo naše zaveznike iz živalstva, ki neizmerno veliko koristijo s pokončavanjem te podzemeljske zalege. Najbolj koristen je pa krt. Zato ga pa ne preganjajte, marveč ga raje k sebi vabite!

Smrekova seč ali meja

Smrekovo mejo je najbolje takrat obrezovati, kadar neha pomladna ali predpoletna rast; kajti potem se v rastlinah začne nabirati zaloga živeža za prihodnje leto ter začne delati popke. Kasnejše obrezovanje bi bilo umestno le v vlažnem podnebju in pa tod, koder v poletnem času pogosto dežuje, kjer bi torej seč po zgodnjem obrezanju še enkrat pognala in bi vsled tega zgodnje obrezanje ne imelo posebnih prednosti. Po navedenem pravilu se tudi tam ni treba ravnati, kjer je prav dobra zemlja in kjer v drugič pognale mladike rade olesene, če se porežejo, s čemer se zabranijo predolge veje ter se seč vsled tega zgosti. Posebno je pri smrekovih mejah

v prvih letih na to treba paziti, da ne zrastejo previsoke in da bode stransko vejevje čim dalje bolj gosto. Smreke, katere se prepuste same sebi, rastejo najbolj kvišku, ker je najjači vrhni pop, potem prvi pod njim in nekateri tu in tam se nahajajoči. Pri vzgoji smrekovih mej se pa na to premalo pazi, kar pa ni prav, kajti le ž njih pomočjo se da vzgojiti gosta meja. Zato naj se koj drugo leto po saditvi vrhovne mladike prirežejo do polovice, ker bode drevo vsled tega pod prereznim mestom začelo poganjati ter nam bo dalo krepkih vej in vejic. Tako bomo dosegli svoj namen, dobili bomo gosto seč. Tega namena pa ne bomo dosegli, če bomo vrhne mladike še le takrat prikrajšali, kadar bodo uže nehale poganjati. Pomisliti moramo namreč, da smrekovina, ali sploh šilovje, nikdar tako močno ne poganja, kakor listnasto drevje.

Ako tu in tam zapazimo smrekove meje, ki so pri tleh zelo redke, ki torej vsled tega ne zadoščajo svojemu namenu, zapomnimo si dobro, da so temu oni krivi, ki so opustili ugodni čas ter v drugem in v šestem letu meje niso pravilno obrezali.

Na kaj naj pazi, kdor kupuje vino.

Prva in glavna stvar pri vinski kupčiji je ta, da kupec poižve, kje dobi dobrih vin. Kadar se mu je to posrečilo, ne gleda naj toliko na nizko ceno, marveč na kakovost vina. Velikega pomena je tudi čas, v katerem se naročajo vina. Napačno ravnaajo oni — in teh ni malo — ki si naročajo vina še le takrat, kadar jih hočejo piti. Vino, naročeno v hudem mrazu, pozimi, izgubi mnogo na svoji dobroti, in naj bode še tako dobro in naj se je še tako skrbno čuva mraza. Toplinska prememba namreč provzroči nedvombeno več ali manj gošče, kar je vinu glede na njegovo zunanost, kakor tudi glede na vsebino na škodo. Motnega vina nikdo ne pije rad, zato naj si vsakdo v jesenskem in zimskem času oskrbi vino le tedaj, če je vreme milo in prijetno. Ravno kar pripeljano vino se mora spraviti v take prostore, ki imajo srednjo toplino; pod 10° C. ne sme biti. Tu naj se vino spočije. Ni sicer treba, da se v prostorih, v katere se shrani vino, kuri, a v ledenice naj se vino nikdar ne stavi. Vino je pitno še le po 14dnevem počitku.

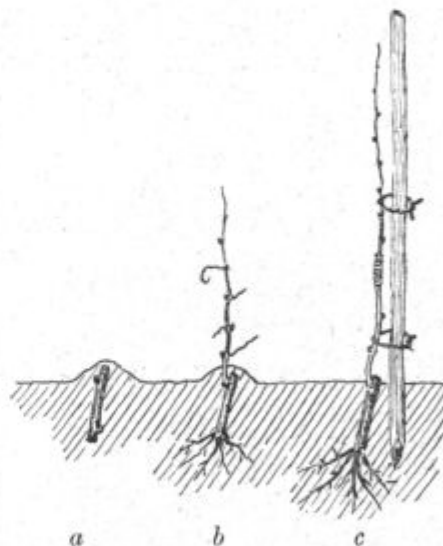
Ako se vino dene v steklenice, stoje naj te nekoliko časa po konci (se ve da to ne sme trajati tedne), potem naj se pa polože na kak suh prostor. Vsako vino ima na dnu vinske posode nekoliko gošče (drož); čim boljše je vino, tem več ima gošče. Tako vino se mora nekoliko časa poprej pretočiti, predno se prinese na mizo, da se med tem časom učisti. Tudi najboljše vino se pokvari, ako se v nepolni posodi pusti dva ali več dni v kakem gorkem prostoru. Rdeča vina so bolj vonjava pri srednji toplini nego, ako so premrzla; belim vinom pa hlad ugaja. Vino iz steklenic naj bi se ne pilo koj, ko se steklenica odmaši, marveč še le čez nekoliko minut.

Trsni potaknenci in njih požlahtnjevanje.

Trsne potaknence imenujemo kratke trsne rezanice, ki imajo po dve očesi. Ravnatelj H. Goethe priporoča take potaknence za vzgojo zeleno požlahtnenih trt v veliki množini ter piše: Uže pred petnajstimi leti sem se prepričal, da se enoočesni trsni potaknenci pri ugodnih razmerah veliko bolje vkoreninijo kakor dolgi rezniki. To so potrdile tudi skušnje v Montpellier in drugod. Iz takih

potaknencev vzgojene okoreninjene trte so take, kakor močne, iz semena vzrastle trte, ker se na obeh tvorijo poganjki in korenine blizu skupaj. To velja tudi za reznike, ki imajo po dve očesi. Za vzgojo takih trt se pripravi zemlja prav priprosto, t. j. spomladi se globoko preštita,

oziroma, če je prostor velik, kar globoko preorje. Na dve očesi rezani potaknenci se vsade v tako pripravljen svet v vrste, ki so po 60 do 70 cm narazen. V vrsti naj so potaknenci po 8 do 10 cm vsak-sebi. Potaknenci se pa sade navpično, in sicer tako, da moli vrhno oko 1 do 2 cm iz zemlje, ki se pa končno z rahlo prstjo nekoliko ospe, da se ne izsuši. Kakor

Podoba 21.

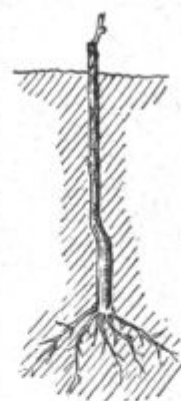
kor hitro potaknenci poženo ter se je nadejati, da so se gotovo ukoreninili, porujejo se vsi slabotni ter se puste le čvrsti. Razrejeni potaknenci naj stoje povprečno po 15 do 18 cm narazen. Podoba 21. kaže navpik vsajene potaknence razne starosti. Prvo leto je treba s pletvijo in okopovanjem skrbeti za čvrsto rast.

Spomladi drugega leta se enoletne okoreninjenke odrežejo tik zemlje. Od potem vzrastlih poganjkov se puste le najmočnejši, drugi se pa odstranijo. Vsled tega dobimo drugo poletje močen poganjek, ki se cepi zelen 30 do 40 cm nad zemljo, kakor kaže c na podobi 21. Cepi se lahko od konca meseca maja do konca meseca junija. Požlahtnjeni poganjki se privežejo h kolcem. Trte, na katerih se cepiči niso prijeli, ostanejo še vedno dobro rabne okoreninjenke. Vsa vzgoja traja torej le poldrugo leto. Tako vzgojene požlahtnjene trte se vsade v vinograd tako globoko, da cepljeno mesto pride tik zemlje. Če hočemo drugo leto te požlahtnjenke varovati mraza, pripogniti jih moramo pred zimo k tlam in osuti z zemljo kakor rože; ali pa jih pred zimo izkopljemo ter v kleti v pesek prisujemo. Podoba 22. nam kaže tako vzgojeno trto, vsajeno na stalno mesto v vinogradu.

Za potaknence so posebno priporočene tanjke rezanice s kratkim presledkom med očesi.

Goethe piše, da hoče zanaprej trte le tako razmnoževati, ker se prihrani mnogo lesa in dobi uže drugo leto lepo okoreninjeno trto, ki se vsadi v vinograd poljubno globoko in katera potem požene iz lesa, ki pride v zemljo, mnogo stranskih korenin.

Glede zelene cepitve teh trt je še to le opomniti: S cepitvijo se prične konci maja, ko se ni več bati mraza in ko se razvijejo poganjki, ki se dado 30 do 40 cm nad zemljo cepiti. Sposobni za cepljenje so tisti poganjki, ki imajo na mestu, kjer naj se cepijo, vsaj 2 do 3 mm premera in ki niso celo premehki. Glavna reč je, da je za

Podoba 22.

časa cepljenja 19 do 20° C. topline ter da so očesa na cepiči uže popolnoma razvita, oziroma še bolje uže nekoliko odgnala. Čez nekaj dni po cepitvi se vsi poganjki iz podloge odstranijo, in to delo se ponavlja vsake 3 do 4 dni, toliko časa, dokler ni poganjek iz cepiča kakih 10 cm dolg, kar je ob ugodnih razmerah kake 3 do 4 tedne po izvršeni cepitvi. Vsi potaknenci, na katerih se drugo leto do pričetka julija cepiči niso prijeli, puste se v miru, da dado porabne okoreninjene trte.

Končno še omenjamo, da se dá taka vzgoja posebno dobro izvršiti na vrtu blizu doma, ker je za časa cepljenja potrebno, trte neprenehoma opazovati. Pa tudi ugodna zemlja na vrtu pripomore veliko do uspeha.

Oskrbovanje sadnih dreves.

Zapuščeno in zanemarjeno sadno drevo se mora boriti za svoj obstanek proti vsem neizgodam. Lub se mu potrdi in začne bolehati; obraste ga mah in še mnogo drugih zajedalk mu gre v živo. Tako drevo slabi od dne do dne, dokler slednjič ne pogine. Kdor svoje sadno drevje oskrbuje leto za letom, od kar je je vsadil, je vsako jesen namsže z zmesjo iz apna in krvi, ta pri svojem drevju ne bo zapazil mnogo starega luba, obraščenege z mahom. Kdor pa uže več let svojega sadnega drevja ni čistil in ga končno vender le začne vest peči ter bi rad popravil, kar je zamudil, ta naj pod drevo, katero hoče očistiti, raztegne ruto, tako da bodo vsi odpadki padli na njo, katere naj potem sežge, kajti uprav v tem in pod tem suhim, starim lubom ima vsa mrčesja nesnaga svojo zalego, svoja gnezda. Ko je drevo do dobrega očiščeno, namazati ali pobeliti se mora z apnom. Vsem onim, katerim sadno drevje ne donša toliko sadu, kolikor se ga sme od drevja navadno pričakovati, priporočamo prav toplo, da odstranijo z drevja ves nepotreben les. Veje ne smejo biti pregoste; imeti morajo dovolj zraka in svetlobe. Isto tako je treba skrbeti, da bode deblo čisto in namazano.

Pa tudi gnoje naj sadnemu drevju nekaj let zaporedoma. Ako pa vsa navedena sredstva ničesar ne izdajo, potem vender ni še treba obupati; saj nam še vedno preostaja drevesno pomlajenje. Drevesu namreč lahko pomladimo krono. Na drevesu pustimo samo nekatere glavne veje, ostale pa skrajšamo ter tako prirežemo, da bode ž njih sčasom zopet lepa krona. Veje moramo vedno od spodaj z žago načeti in še le potem od zgoraj prerezati, da se ne odčesnejo. Nastale rane pa moramo gladko porezati s prav ostrim nožem ter jih potem namazati z lesnim katranom ali z drevesnim voskom.

Nova trtna škropilnica.

Trtnih škropilnic imamo dan danes vseh mogočih sestavov. Odgovor na vprašanje, katere vrste škropilnica je najboljša, je zato težaven, kar je pa za vinščaka vse eno, kajti njemu je vsaka škropilnica dobra, da mu le ustreza.

Toda vinščaku ne ustreza vsaka škropilnica; vse mora biti taka, da izpolni te le pogoje:

Trtna škropilnica mora biti

1.) trpežna in primerno cena;

2.) taka, da se lahko popravi, če se pokvari, in

3.) tako sestavljena, da delavec pri škropljenju malo trpi.

Lansko leto smo objavili v „Kmetovalci“ trtno

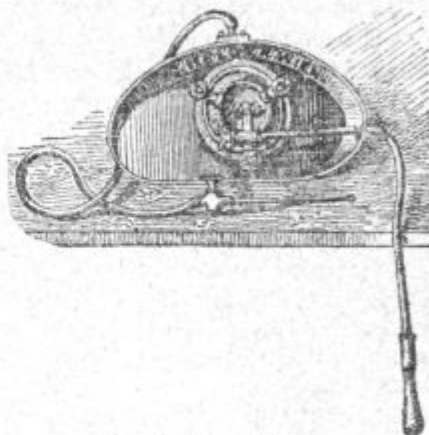
škropilnico „avstrijo“, ki ima vsa ta svojstva in ki je zato tudi najbolj razširjena. Kmetijska družba je lansko leto oddajala te škropilnice po 16 goldinarjev.

Znana dunajska tvrdka „Ig. Heller“ je pa letos

prišla na dan s škropilnicami, ki so podobne „avstriji“, a so v marsičem izboljšane. Podoba 23. kaže škropilnico od spodaj, podoba 24. pa pri delu.

Kakor rečeno, ta škropilnica je enake sestave kakor „avstrija“, ima namreč zračno tlačilnico s kavčukovo opno in se prav lahko goni. Na taki

škropilnici se drugega ne more pokvariti, kakor imenovana kavčukova opna, ki se pa ceno lahko kupi in jo

Podoba 23.

Podoba 24.

lahko vsak sam zamenja; pri Hellerjevi škropilnici pa celo lahko, ker za vijake ni potreben poseben ključ, kajti vijaki imajo ušesca, s katerimi se dajo prav prosto odvit z roko. Prednost Hellerjeve škropilnice je tudi ta, da se gonilni vzvod lahko vdene na desno ali levo stran, da se torej škropilnica lahko goni z desno ali pa z levo roko, kakor komu bolj ugaja.

Ig. Heller na Dunaji prodaja te škropilnice po 18 gold.; ker jih je pa kmetijska družba naročila več skupaj in ker ima na razpolaganje v to svrhu malo subvencijo, oddaja družba te vrste škropilnice svojim članom po 14 gld. z zavojem vred. Kdor hoče imeti tako škropilnico, zglesi naj se precej, dokler je kaj zaloge, kajti pozneje imajo vse tvornice toliko na-

ročil, da je treba čakati na zvršitev, med tem se pa škropljenje zamudi.

Gnojenje vrtnicam.

Navadno se vrtnicam gnoji s kravjim gnojem, po katerem se v lesu in v listih napravi mnogo listnega zelenila (klorofila) ter rastline dobe sočnozeleno barvo. Kdor ima torej tak gnoj, zakoplje naj ga, kadar popravlja gredice, na katerih bodo rastle vrtnice, tako pod zemljo, da bodo vlaknaste koreninice rastočih vrtnic mogle do njega. Vsako prihodnje leto, ko se vrtnice čistijo ter uravnavajo gredice, je zopet treba gnojiti s takim gnojem. Prav dobro de vrtnicam, če se pred cvetjem polivajo z mešanico, ktero dobimo, ako pomešamo kravji gnoj s stranišnim ter prilijemo nekoliko vode ter vse skupaj nekaj dni pri miru pustimo, da se nekako ustanovi. Najbolje je delo opraviti ob vlažnem vremenu. Nekateri denejo kravjega gnoja tudi kar na vrh zemlje, med posamezne rastline, od koder potem dež ali pa voda, s katero prilivamo, izpira redilne snovi in jih dovaža koreninam. Ob enem pa tak gnoj tudi zabranjuje, da se zemlja okoli rastlin ob hudi vročini ne posuši tako hitro. Gnoj, katerega hočemo rabiti v ta namen, mora biti seveda strohnel. Svež konjski gnoj ne godi vrtnicam. Ako ga pa pustimo, da segnije ali strohni ter ga večkrat polivamo z vodo, potem je pa porabljev. Tako zalivanje najbolj prija žoltim dišečim vrtnicam, pa tudi remontante prav bujno rastejo po njem. Lepo vspevajo vrtnice v zemlji, kjer še nikdar niso rastle, ako jo pognojimo s superfosfatom. Pomladna poraba tega gnojila provzroči, da se les in cvet izvrstno razvijata. Golobji in kokoški gnoj se ne priporočata ker sta prehuda, pa tudi preveč plevela se po njih zaseje. Iz takega gnoja namreč kaljivo plevelovo seme ne izgine popolnoma, še celo potem ne, če so ga rabili v strojarnah, in tudi tedaj, če se polije z vrelo vodo, ne uniči se popolnoma kaljivost plevelovega semena.

Vrtnicam naj se gnoji spomladi in v začetku poletja. Potetno gnojenje ima namen pokreptati vrtnicam les, da bodo lažje prestale zimo. Vso pozornost moramo pa pri vrtnicah obračati na to, da jim les prav dobro dozori uže jeseni, sicer dobimo spomladi, kadar jih odkopljemo, mesto bujno razvitih mladik, mnogo črnih vejic, če ne celo suhe rastline, kar se navadno zgodi, če smo gnojili prekasno ali pa tudi preveč; kajti prebujno vzrastel in pri nastopu mraza še ne dozorel les segnije kadar ga vložimo v zemljo.

Kopanje nog pri konjih.

Konje v toplejših letnih časih goniti v vodo, da stoje v nji do kolen, da si oporejo noge, ni nič napačnega, samo prevroči ne smejo biti, kadar gredo v vodo. Toda kadar pridejo konji iz vode, odstraniti se mora nesnaga, ter tudi mokrota z rokama ali pa s čim drugim popolnoma iztisniti iz dlake. Najbolje je to storiti na prostem, predno se konji ženejo v hlev, ker je bolje, da je hlev suh ter ga konji ne onesnažijo z mokrimi nogami. Koj potem pa je treba noge, posebno ob piščali in ob sklepah, s slamo, pri žlahtnih konjih s sukleno cunjjo tako dolgo drgniti, da se popolnoma posuše. Z drgnenjem se zelo utrdijo golenice. Na vsak način je pa treba paziti, da se noge popolnoma posuše, kajti nedopustljivo je konje z mokrimi nogami puščati v hlevih,

da se posuše same. Zgodi se namreč, posebno če je v hlevu prepih, da se konji prehlade, da jim postanejo noge trde i. dr. Ker je pa nemarnost konjskih hlapcev preveč znana, je bolje, da se konji ne gonijo prepogosto v vodo, ampak le tedaj, kadar imajo noge spodaj prav umazane. Posebno naj bi se to popolnoma opustilo pri konjih žlahtne pasme in onih, ki imajo kratko dlako, ker so navadno jako občutljivi. Navadnim konjem to manj škoduje, ker jim dolga dlaka in pa dolga griva posrka vodo váse in tako zelo ovira, da se koža tako hitro ne premrazi.

Krt, vremenski prerok.

Znano je, da vreme vpliva na krtu prav občutno, in sicer ne le časih, marveč vedno in v vsakem oziru. Krt nam je zanesljiv naznanjevalec ne le vetra, dežja, neviht in ujim, ampak naznanja nam tudi nastop suhega vremena. Ako krt rije bolj na površji ter napravlja črtaste krtine, pomenja to dež, ako pa poleg teh napravi tu in tam tudi kak kupček, dobili bomo v kratkem času dež in veter. Ako krt napravlja goste in velike kupčaste krtine, potem se smemo pripraviti na dolgo-trajen in obil dež. Pred ploho in ujimami pa krt pride na površje zemlje ter rije le okoli korenin, kakor bi ga bilo strah ob hudi uri ostati v svojem podzemeljskem bivališči. Čim silnejša nevihta se nam približuje, tem nemirneje se vede krt. Ko pa ima nastati trajno suho vreme, umakne se krt bolj v nižini ležeča polja. Ali mu je to prirojeno ali ga k temu sili v zemlji nahajajoč se električni tok, tega ne vemo. Na vsak način so ti pojavi jako zanimivi ter niso brez pomena. Zato je po našem mnenju umestno, da opozorimo nánje našega kmetovalca. Tudi gozdarjem so znana neka znamenja, po katerih sklepajo na vremenske premembe. Prisvojili so si jih po večletnem opazovanju raznih znakov pri živalstvu. Kdor pazljivo opazuje pajka, zamore — rekli bi — skoro za gotova vedeti, kakšno vreme bo nastopilo v štiriindvajsetih urah, naj bo pajek v hiši ali na prostem; kajti uprav mrčesi so pravcati vremenski preroki, in sicer baš za tiste kraje, v katerih žive. Pri krtu je pa to drugače. Krt nam s svojimi krtinami naznanja nevihte, ki lahko nastanejo več milj na okoli. Da se večkrat zgodi, da se na nebo privlečejo črni oblaki, ne da bi se izpraznili, je sicer res, a krt ostane vender le dober vremenski prerok, ako se njegova prerokovanja tudi le v toliki meri uresničijo.

Postolka.

Dragi kmetovalci! Namenil sem se, da Vam opišem tico, katera je, kar se tiče kmetijstva, vredna, da jo vsakdo kar moči dobro pozna in ve ceniti njene zasluge in koristi.

Postolka, latinsko *falco tinnunculus*, je tica srednje velikosti in se prišteva sokolom ter je selivka. Meseca aprila prileti k nam iz vroče Afrike in si takoj poišče kraj, kjer bo valila.

Samica je bolj temnorjave, samec pa bolj zagorele barve. Trebuh imata belkasto siv, oster zakrivljen kljun, kremplje ostre in močne, jako bistre oči in merita (oba sta enake velikosti) z razprostrtima perutnicama blizo 30 cm.

Sredi meseca aprila znese samica 4—5 temnorjavo pikastih jajc, iz katerih se čez 30 dni izvale mladiči, kebkčki, ki so silno pozrešni. Vedno bi žrli. Zato jim pa

tudi stara po ves dan pridno donašata živeža, in sicer le miši, bramorjev, murnov, kobilic in enake golazni. Iz svoje izkušnje vem, da polovita stara tisti čas, ko so mladiči v gnezdu, povprečno na dan 4—5 miši, veliko več pa bramorjev, murnov, manj pa kobilic in glist. Polovita torej na pr. od 15. maja, t. j. kadar se mladiči izvale, pa do 15. julija — ta čas nas zopet zapuste — blizo 686 miši; koliko pa še druge golazni, tega ni moči navesti. Dragi kmetovalci! vidite torej, kako koristna je ta tica za kmetijstvo. Po ves dan lovi in preži po travnikih in poljih.

Postolka prebiva najraje po stolpih in cerkvah, koder pa to ni mogoče, se pa naseli tudi po starih gradovih in kozolcih.

Pustite torej postolko, kajti, koder bodo letale postolke, tam se bo manjšalo število škodljivih živali, polja in travniki pa se bodo vidno boljšala, in izprevideli boste, da je postolka vredna, da se varuje. Ivan Lavrič.

Vpreganje konj.

Mi se nevednosti in malomarnosti nekaterih konjskih gospodarjev pri vpreganju konj kar prečuditi ne moremo, ako pomislimo, da ravno zaradi slabe vprege mnogo konj postane nesposobnih za delo. Prsna konjska zaprega ne more biti nikdar dobra in jo zategadel popolnoma obsojamo, kajti pri taki zapregi je pritisek cele teže osredotočen na mestu, kjer bi sploh nobenega pritiska biti ne smelo. Ni torej o tem niti dvoma, da je najbolje za konja, ako vleče s pleči, in sicer s spodnjimi deli pleč. Ozek, krepek komat z lesenim ogradjem je za konja najboljša vprežna oprava. Samó ob sebi je pa umevno, da se mora komat konju jako dobro prileči. Železni locnji se ne priporočajo, ker niso prikladni in so pretežki. Potezalni kavelj mora biti na komatu pribit na pravem mestu, tako da leseni komatni stranici enakomerno razdelita pritisek, in to mesto je pod sredo pleč.

Ni torej dovolj, da se le sedlar nekoliko spozna pri konjih, spoznati se mora pri njih tudi oni, ki napravljajo za komate lesena ogradjja (kleštre). Tudi ni vse enako, kako visoko so pritrjene pri ojesu potezalnice (štrange). Konj ima namreč nekoliko nazaj viseča pleča, zato se ozek komat le tedaj trdno prileže nanje, ako stoje potezalnice tako nizko na ojesu, da tvorijo z lesenima stranicama komatovima pravi kot. To je pa, žal, redko kdaj. Navadno so potezalnice tako visoko na ojesu, da tvorijo z lesenima komatovima stranicama oster kot. Ker je pa vrat pri konjih zgoraj oži nego spodaj, potezajo visoko pritrjene potezalnice komat na vzgor, ki se vsled vratne zgoranje ožine potem nagiba nazaj, kar konju vožnjo jako otežuje. Ta okoliščina je kriva splošnemu napačnemu mnenju, da ozki komati niso za težko vožnjo, marveč, da se morajo za težke vožnje rabiti le široki komati. Trdi se pa tudi, da so široki komati močnejši in trpežnejši nego ozki.

Ta trditev pa ni nikakor povsem opravičena in je le navidezna. Široka blazinasta podstava pri širokih komatih ima edino to nalogo, da vzdrži lesene komatove stranice kolikor najbolj mogoče navpično, da bi na ta način spodnji komatov del postal trdnjši. Vsled tega se ves pritisek osredotoči v ožem komatovem delu, o čemer se lahko vsak pazljiv opazovalec sam prepriča, kakor tudi o tem, da pride vsa teža glavnega pritiska konju ravno pred pleča. To pa jasno dokazuje, da širok komat ni dobra vprežna oprava. Zato so pa tudi amerikanci že zdavnej opustili široke komate ter vpregajo svoje

konje tudi pri najtežjih vožnjah v ozke komate. Seveda je treba tudi vozove uravnati komatom primerno. Komati naj bi imeli primerne zapone, tako da se lahko odpro in zapro in da jih ni treba konjem natikati čez glavo. Komati z zapono so tudi zaradi tega priporočljivi, ker se konjskemu vratu laže prilagodijo nego taki, ki se natikajo konjem čez glavo, kajti znano je, da je konjska glava vselej nekoliko širja nego je konjski vrat.

Naprava ribarskih okrajev na Kranjskem.

(Dalje.)

Da je potok, reka (vodna proga) ali da je več vodá skupaj sposobnih za samostalno gospodarsko ozemlje, je pa zavisno od več okoliščin, posebno od tega, da se je boljšemu ribovju mogoče v takem okrožji množiti in razvijati, dalje od teritorialne razsežnosti ribarskega okrožja, od zveze s sosednimi vodami in naposled od razmerja med dohodki in troški za oskrbovanje.

Ker so kranjske vode različne, bodisi po svoji velikosti, bodisi po svojem prirodnem svojstvu — z ozirom na tla, po katerih tekó in z ozirom na svet v njih obliži, ker se razlikujejo po množini vode in toplini, ker se nadalje vztrajno in izdatno vplivajo na ponašanje ribovja in na oskrbovanje tudi umetne ovire dotičnega vodotoka ali jezovi, ni mogoče postaviti za vsak samostalni ribarski okraj ene in iste mere in enakih pogojev. Ozirati se je glede obsežnosti okraja tudi na to, da ga je mogoče varovati pred tatvino brez neprimernih troškov. Za male vodé, iz katerih donašajo največi ali edini dohodek le raki in katere je lahko z najpriprostejšimi sredstvi in z golo roko izdatno oškodovati, bo torej treba odmeriti manjše okraje, nego za velike vode. Nasprotno bi bilo pa neumestno odmeriti ribarske okraje majhne razsežnosti v vodah, kjer je treba za ribarjenje večih sredstev. Dalje bo treba posebne pozornosti pri omejitvi ribarskih okrajev. Razven tega, da so že obstoječi, stalni in vidni znamki v vodi (mostovi, jezovi) ali v bližini vode (veča poslopja i. dr.) za meje ribarskim okrajem mnogo prikladnejši nego taki, kateri bi se morali še le navlašč postaviti, preostaje nekoliko manj znanega priobčiti o tem, kako vplivajo jezovi na ribovje.

Če dosega jez višino 1.5 m nad spodnjo gladino ob srednjem stanju vode, tudi najboljše plavalke med ribami ne morejo več čez in jez ustavi vsako nadaljno premikanje rib nasproti toku (po vodi gori, navzgor). Prehajajo se pa ribe v obče proti toku vode; to prehajanje rib traja v rekah in večih vodovitih potokih vse leto. Tudi one ribe, ki se dalj časa drže enega kraja (stalne ribe), se premestijo, kadar zapuste stališče, malokdaj doli, ampak več del gori po vodi (ne gredo z vodo, ampak proti vodi).

Kadar pa pričenja v ribah dozorevati plemo, t. j. nekaj tednov predno se dresté, prično se ribe splošno pomikati proti vodi; predno se dresté in kadar se dresté, silijo vse naše ribe, nekatere tudi še po tem, vsled močnega prirodnega nagiba iz večje vode v manjšo ter skušajo vsakovrstne ovire, ki zabranjujejo tak prehod, premagati z naporom vseh svojih moči.

Viši jezovi ustavijo to prehajanje popolnoma. Po brzicah in po nižih bolj vodovitih slapovih splavajo ali poskačejo ribe gori. Potočna postrv, ki se izmed naših rib najvišje požene, more se vzdigniti, kadar tehta okoli $\frac{1}{4}$ kg, v skoku najvišje do 2 m nad vodo; če pade po skoku zgor jezovega površja v vodo ne preveč derečo, splava naprej, v vsakem drugem slučaju je njen napor

brezuspešen. Sicer skoči postrv le izjemoma do 2 m visoko; manjše in večje postrvi, kakor tudi one, ki so polne iker, pa ne zmorejo slapov, ki so nad 1 m visoki. Za postrvijo se požene lipan najvišje iz vode, sulec, ne nad 2 kg težek, skoči še do 1 m visoko, vse druge naše ribe skočijo manj visoko. O tem, da bi ribe plavale po več metrov visokem slapu gori, ne vedo zvedeni ribiči in izkušenci nič povedati.*)

Obče preseljevanje proti vodi pred drestjo, med njo in po nji (drestna selitev) se vrši tudi čez večje daljice. V vodi pod višim jezom se nabere na ta način velik del ribovja iz prog, dalje od jezov doli se raztezajočih, in ostaja tam skozi 4—8 tednov in deloma še dalj časa. Največ rib se zbira tako spomladi, početkom marcija, do julija, namreč lipanov, sulcev, podlesti, mren, klinov in platnic. Potem na zimo, od srede oktobra do srede januarja, pa postrvi. V Ogerskem ribarskem zakonu, potrjenem dne 14. junija 1888., I., priznava se važnost jezov na poseben način: § 23. g tega zakona prepoveduje namreč ribariti ob jezovih in zatvornicah i. t. d. 30 m zgoraj ali spodaj, izvzemši s trnki.

Če je torej krajša proga spodaj višega jezov v posesti enega ribiča, ona dalje navzdol sledeča dolga proga pa zopet v posesti drugega ribiča, če v bližini pod jezom ribari kdo drugi kakor dalje doli, pride ribovje iz dolge proge, in sicer v manjši meri vsak čas, ob drestnem preseljevanji pa obilo in v prav izdatni meri v oblast tujega ribiča, t. j. onega, kateri lovi pod jezom, naj bode njegov kos tudi prav kratek. Velik in najlepši del ribovja iz dolge proge je za spodnjega ribiča izgubljen, ker so v zgornjem kratkem kosu pod jezom zbrane ribe na ozkem prostoru in ne uidejo lahko lovilo. Take prilike se izkoriščajo povsod brez milosti in v nekaterih slučajih se plenijo in izsesavajo v 1 do 3 km dolgem vodotoku vodne proge, ki so desetkrat daljše.

V teh slučajih daje zakonita prepoved ribje lovi ob gotovem času le domišljeno varstvo; vode in početje ribičev se odtegujejo le preveč nadzorstvu oblastev. Če zadobi kdo dovoljenje ribariti ob prepovedanem času na ime umetne ribogojne, mu ni lahko zabraniti izkoriščenja (plenitve) pod to pretvezo, ker do sedaj se od strani oblastev še ni nadzorovalo, koliko je kdo vsled dovolilnega lista ulovil in kaj je z ujetimi ribami počenjal; zlorabe ne bi bilo mogoče zabraniti niti z najstrožim nadzorstvom ne.

Bilo bi pa primerno in v smislu gospodarstvenih razlogov, da more z ribovjem, katero stoji več del leta, zraste in se vzredi v ovodji, razpolagati posestnik dotičnega vodovja in da tudi njemu kot gojitelju pripada korist gojitve.

Kjer blizu jezov obstoje navedene razmere, ni misliti na gospodarjenje, ker ima oni večji dobiček, ki zna obstoječe razmere silneje izkoriščati. Na ugovor, ki ga je proti temu razlaganju pričakovati od marsikateri strani, da namreč zaidejo ribe čez visoke jezove iz zgornje v spodnjo vodo, katere ne morejo več nazaj, je omeniti, da se dogaja tako le v manjši meri ob hitro narastajoči povodnji, in to le tam, kjer v bližini nad jezom ni zavetja ob bregovih. Saj je znano, da izvzemši mreno bežijo vse naše ribe ob povodnji iz toka prav blizu k bregu in da je le vsled tega mogoče uloviti kaj s sakom in sačelnom.

Kakor bodo v posameznih slučajih nanesele gospodarstvene razmere, bodo ribarski okraji glede posestno-pravnega stališča ali enostavne celote, — če pravica

do ribarstva spada pravno le eni osebi, oziroma nedeljeno in sicer nedeljeno glede pravice in užitka več oseb — ali pa zložene (celote) — če spada pravica deljeno več oseb. V tem zmislu bode smatrati ribarski okraj, v katerega vodah imata dve ali ima več oseb enake pravice do užitka. enostavnim, nasprotno pa bode šteti za zloženi okraj tist ribarski okraj, v katerega vodah je ločena posest krajevno ali pa glede užitka; odločilne so vendar le one vodne proge, ki tvorijo glavni del skupine, posestne razmere v njih v skupino spadajočih progah, katere niso sposobne za samostalni gospodarstveni razvoj, pa ostanejo za navedeno odločitev brez pomena.

Ker pa napredek ribarstva ne zavisi le od okroženih gospodarstvenih celot, ampak tudi od pravičnega ribarjenja, moralo se je misliti v zakonu tudi na to, da se ribarjenje zedini, in to kolikor mogoče na eno osebo, katera ima biti zbog koristi iz povzdige ribarstva ali vsled prevzetih obvez porok za pametno ribarjenje. Poslednje se ima doseči s tem, da se bodo oddajali okraji posamezno uradnim pôtem v najem, in sicer enostavno prostovoljno, zloženi pa ukazno.

Upravičenci, ki posestujejo za samostalno gospodarjenje sposobno vodovje, morejo se izogniti oddaji v najem uradnim pôtem na ta način, da zahtevajo dotično vodovje za samosvoj okraj. Če imajo ribarsko pravico v dotokih jezer ali ribnikov, lahko zahtevajo, da se ti dotoki ne privzamejo k zakupnim (najemniškim) ali zloženim okrajem.

Zakoniti pogoj za priznanje takih zahtev je samoposest ribarske pravice v vodni prog, zdržema se raztezajoči, kakeršna dopušča stanovito vzgojo svojstvu vode primernih rib in pravilno oskrbovanje okraja v obče, oziroma posest ribarske pravice v stoječi vodi in v dotokih, kakor gospodarska skupnost obeh, potem, da se poganja za te zahteve.

Posest ribarske pravice je torej prvi pogoj, da se vodna proga pripozna za samosvoj okraj, oziroma, da se vodna proga ne privzame v zakupni okraj. V zmislu ribarskega zakona se razume ribarska pravica kot izključljiva upravičenost v tisti vodi, na katero se pravica prostorno razsteza, gojiti in loviti ribe, školjke in košarje. S tem, da je upravičenost označena za izključljivo, hotelo se je izrekoma nasprotovati misli, da je tudi pravico do ribje lovi, opirajoč se na § 382 obč. drž. zak., smatrati za ribarsko pravico, nikakor se pa ni s tem hotelo izreči, da se ribarske pravice ne more več oseb udeleževati, bodisi po idejalnih deležih, bodisi na tak način, da je ena oseba proti drugim omejena glede izkoriščenja.

(Konec prihodnjič.)

Razne reči.

— Kumarno seme, namočeno v petroleji. V „Oekonom-u“ piše nekdo blizu tako le: Posejal sem veliko gredico s kumarnim semenom. Ker seme ni vzkalilo ob navadnem času, hotel sem se prepričati, kaj bi bilo temu krivo. Izpoznal sem, da so mi mrčesi v zemlji pokončali posejano seme. Kaj torej storiti? Imel sem doma še semena ravno tiste vrste. Kar mi pride na misel: kaj ko bi kumarno seme namočil v petroleji, predno je posejem? Grem in storim tako. Vsujem torej seme v petrolej ter je pustim notri kakega pol dneva. Ko je potem vsejem na ravno tisto gredico, na kateri so mi je prvokrat pojedli mrčesi, požene mi čez nekoliko časa prav lepo. Od tega časa kumarno seme vselej namočim v petroleji predno je posejem.

*) O tej stvari je najti v „Anleitung, betreffend die Herstellung von Fischwegen, herausgegeben vom k. k. Ackerbauministerium 1891.“ več prav zanimivega.

— **Vrtnica mesečnica in njeno oskrbovanje.** Lahko se doseže, da vrtnica mesečnica cvete ob vsakem letnem času. Od meseca junija pa do meseca septembra je treba izbirati najkrepkejše veje in popke; dolge, šibke veje pa se morajo odrezati pri popkih, ki kaj obetajo, ter presaditi v drugo dobro zemljo. Na prostem so te vrtnice prav lepe; cvetejo pa od junija do kasne jeseni, ne da bi jih bilo treba oskrbovati ter se z njimi pečati. Gredice, na katerih rastejo vrtnice mesečnice, morajo biti na prisojnjem kraju in ne smejo biti blizu velikih, košatih dreves. Zemlja mora biti dobro pognojena ter pomešana s peskom. Najbolje pa je, ako se presade eno- do dveletne vrtnice iz cvetličnikov, toda treba jih je dejati nekoliko globokeje v zemljo, nego so bile v cvetličnikih. Prve tedne jih je treba pridno zalivati. Tudi se morajo veje, na katerih so vrtnice odevetele, porezavati sproti. Ko pa začne rast pojemat, treba jim je prilivati gnojnice.

— **Pokončevanje nagih polžev v zelenjadnih vrtih.** Ako proti večeru, ko se začne mračiti, postavke za cvetličnike zagrebemo v zemljo ter vlijemo vanje nekoliko piva, prilazejo polži, katerim pivo nad vse ugaja, vanje ter se potope. Nekdo, ki je to poskusil, uničil je samo v dveh takih postavkah na istem mestu v kratkem času, brez posebne zamude in stroškov, 470 nagih polžev.

— **Lesene pipe za sode** napraviš trdne, ako jih omočiš v raztopljen, 150 do 160° C vroč parafin ter jih notri držiš 5 minut dolgo. Na ta način zamaši parafin vse najmanjše luknjice v lesu ter brani da se ne zaleze voda vanj; voda namreč navadno razje les ter ga uniči.

Vprašanja in odgovori.

Drugi odgovor na 28. vprašanje, glede odprave ušic iz kapnice: Tudi jaz imam kapnico, ometano s cementom, v katero se steka voda iz farovške strehe, ki je krita z opeko. Ko sem pred osmimi leti nastopil tukajšnjo službo, našel sem v kapnici polno rjavih živalic, velikih kakor človeške bolhe. Vsled tega sem dal kapnico izprazniti, jo v novič ometati, leseno ograjo nadomestiti s kamenito ter jo z novimi deskami pokriti. Vzlic temu so se bolhe kmalu zopet zaredile. Svetovali so mi dati v kapnico soli, kar sem tudi naredil, in sicer v toliki meri, da je bila voda zelo slana, a pomagalo ni prav nič. Potožil sem to marsikomu, in tako tudi svojemu svaku (v Tomajski župniji na Krasu). Ta je pa imel ravno to nepriliko, pa si je pomagal s tem, da je kupil v Trstu pet živih jegulj, katere je spustil v kapnico in katere so mu vodo popolnoma osnažile, ne da bi bila dobila voda kaj okusa ali smrada po ribah. Tudi jaz sem ukazal vložiti v kapnico 5 ribic, majhnih, prst debelih postrvice. Tudi meni so te ribice vodo popolnoma očistile ter jo sedaj čisto vzdrže, zraven se pa prav dobro počutijo, dasi je voda mrzla kakor studenčnica. Pripomnim še, da je vodo iz kapnice bolje zajemati z vedrom nego s sesalko, ker se pri tem večkrat in bolj pomeša z zrakom, ki je ribam neobhodno potreben. Vsaki dve leti dam kapnico osnažiti ter denem vanjo druge ribice.

Andrej Pipan, župnik v Polici.

Dostavek uredništva: Za ta odgovor smo prav hvaležni gospodu župniku, kajti koristil bo marsikomu. Reč sama na sebi je prav naravna, saj tudi pri umetni riboreji dandanes krmimo mlade ribice le z živalsko hrano, sestojajo iz takih malih povodnih živalic. Pripomnimo, da bodo mlade postrvice vspevale le v dovolj mrzli vodi; če ima pa kapnica bolj toplo vodo, bodo jeguljice bolj na mestu, ali pa tudi ameriške postrvi. Priporočamo pa dati v vodo le prav mlade ribice, ker večje lahko poginejo in potem vodo osmradijo.

Vprašanje 63. Svinja mi je storila 8 mladičev, ki so pa razven enega prišli vsi mrtvi na svet. Pogibli

prasički so bili negodni in skoro nagniti, dasi je bila svinja breja štiri dni brez rok. Svinja je bila vedno zdrava in je tudi sedaj ter ima veliko mleka. Kaj utegne biti temu vzrok in ali naj pustim prasička sesati ali naj ga odstranim? (J. C. v R.)

Odgovor: Vzroka, zakaj so mladiči poginili, ne moremo vedeti. Naš svet bi bil, da pustite mladiča pri materi, kateri se bo pri obilici mleka posebno dobro razvijal, svinjo pa krmite sicer zadostno, a ne s pretečno krmo, ki dela obilo mleka. Vsled manjše potrebe mleka si bo narava sama pomagala in se bo manj mleka tvorilo. Če bi pa vsled prevelike množine mleka seski pričeli otekati, tedaj pa svinjo pomolžite ter seske spirajte s kakim žganjem ali pa jih odrgnite s kafrinim cvetom. Čež par dni otekline poneha in seski dobe navadno podobo.

Vprašanje 64. Pošljem Vam vzorec črnega vina, katerega sem kupil lansko leto v Dalmaciji. Ko sem vino kupil, bilo je popolnoma čisto, domu pripeljano pa je ostalo motno, in mesto da bi se očistilo, postaja še vedno bolj motno. Sodček vina sem skušal očistiti z beljakom, pa brezuspešno. Pripeti se, da se kako vino, ki ima premalo čreslovine, ne da očistiti, a to črno vino je gotovo nima premalo. Vino mislim napolniti v steklenice, zato prosim Vašega sveta, kako naj to vino pripravim za steklenice, oziroma, kako naj je očistim. (J. Š. v P. na Hrvatskem.)

Odgovor: Vino, katero ste nam poslali, ni navadno, ampak je narejeno iz grozdja, ki se je uže na trti deloma posušilo ali pa se je potem sušilo. Vino je jako dobro in zelo spominja na vino iz Malege. Tudi čreslovine nima veliko, kar je naravno, kajti pri sušenju grozdja neke glive razkrojijo čreslovino. Da je pa vino motno, je pa tudi naravno, ker še ni pokipelo. Taka vina kipe zelo dolgo, in sicer po več let, in dokler kipe, toliko časa tudi ne bodo popolnoma čista. Sicer pa pri takih črnih vinih (Vaše vino je prav za prav rdeče) ni tako važno, da so popolnoma čista, ker se taka majhna motnost, kakor je v Vašem vinu, pri pitji niti ne zapazi. Priporočamo Vam vino uže sedaj dejati v steklenice, katere hranite v kaki prav hladni kleti. Sicer vino lahko tudi pustite, da popolnoma pokipi (kar bo pa seveda dolgo trajalo). Vprašanje je pa, če se Vam to izplača, ker menimo, da bo vino tako, kakršno je sedaj, bolj ugajalo, zlasti kot desertno (sladko) vino.

Vprašanje 65. Jaz in moj sosed sadiva uže več let turščico v vrste ter jo obdelujeva z živino. Zadnji dve ali tri leta pa nam delajo na vsajenem semenu pokalične ličinke (strune) veliko škode, da obdelovanja turščice z živino nikakor ne morem več priporočati. Turščice na mnogih njivah niti polovica več ne skali. Turščico namakam v raztopini modre galice proti snetljivosti. Ker je saditev turščice pred durmi, prosim sveta, kako naj se obvarujemo „strun“? (J. S. v P.)

Odgovor: Pred vsem moram reči, da obdelovanje turščice z živino nikakor ni vzrok, da se so strune na Vaši njivi zaredile v tako obili meri. Slučajno so se zaredile pri Vas, pa se morejo ravno tako na njivi, koder obdelujejo turščico le z ročim orodjem. Mi bi vzrok raje iskali v vipavski navadi, vsled katere po več let zapored na eni in tisti njivi sejejo turščico. Dlje časa, če je rastlina na eni in isti njivi, več sovražnikov se ji zaploji. Glede pokončevanja strun piše Erjavec: „Ako so se ti strune na kakej njivi močno razmnožile, treba jih je pobirati, kar ni tako težavno, kakor bi si kdo mislil, ker so strune precej velike. Za tako delo so tudi otroci dobri. Ko si žito spravil z njive, ne smeš je pustiti pri miru, temveč preorji jo kmalu in jeseni zopet. Čim večkrat prevrneš zemljo, tem bolje. To vznemirja strune, mnogo jih pogine in še več jih pozobljejo ptice, ki posebno radi pohajajo po preoranih njivah.“

Vprašanje 66. Imam 10 let staro brejo kobilo, ki ima na boljnjih zadnjih nog, kjer je najbolj kosmata,

oteklino in hraste, iz katerih se izceja smrdljiv gnoj. V hlevu ima ti nogi vedno mokri. Sedaj je postala tudi bolehnata ter prav slastno liže prst. Kobilu krmim s senom in z rezanico, dobi vsak dan soli, je rejena in vsak dan po malem vozi. Kaj je vzrok tej bolezni in kako naj jo zdravim? (J. G. v S.)

Odgovor: Bolezen, ki jo ima Vaša kobila imenujemo „rape“. Navadni in najčešči vzroki te bolezni so blato in nesnaga, dalje vlažnost in mokrota, kakor tudi vsako poškodovanje teh delov. Rape se torej rade prikažejo po zimi pri blatnem vremenu, posebno takrat, kedar se začne sneg tajati, ali kedar so hlevi zelo nesnažni in mora živina ves dan stati v blatu. Ako se živina na koži pod bicljem odrgne, rani ali kako drugače poškoduje, posebno kadar se zaplete v vrv ali verigo, na kateri je privezana, napravi se rada ta bolezen. Pri težkih konjih se nabira v dolgi dlaki na biclji blato in druga nesnaga, kar tudi provzročuje rape. Glavni vzroki so in ostanejo nesnaga, mokrota ter raznovrstno poškodovanje. Ob pričetku bolezni zdravljenje ni težko, če se pa zanemari, je pa uže težavnejše in je vselej nevarnost, da konju noga ostane za zmirom pokvarjena. Kako je rape treba zbraviti, najdete natanko popisano na strani 153. in 154. v knjigi „Domači živinozdravnik“, katero je izdala družba sv. Mohorja. Najbolje pa je, če konja pokažete ob priliki živinozdravniku, ki je v Vašem okraji jako večš mož.

Gospodarske novice.

Visokoč. gospa Marija Murnik, soproga predsednika naše družbe, gospoda cesarskega svetnika Ivana Murnika, je po dolgi in hudi bolezni umrla dne 20. marca t. l. — S pokojnico, ki je bila povsod znana in visokočislana v naši domovini zbog svojih velikih vrlin in svoje dobrotljivosti, izgubili smo uzor narodne žene, reveži, zlasti pa revna šolska mladina, pa pravo mater. Blag spomin na njo naj uteši žalost gospodu soprogu, pokojnica pa naj mirno spava v Gospodu, ki naj ji podeli obilno plačila za njene dobre!*)

* † **Gospod Janez Janša**, posestnik in mlinar na Dovjem ter član naše družbe, je umrl dne 5. t. m. Isto tako je umrl družben član gospod **Leopold Ahačič**, fužinar in posestnik v Tržiči. — Naj počivata v miru!

* **Na razpis o prodaji plemenih bikov**, ki ga razglasuje vis. deželni odbor v današnji številki, opozarjamo vse živinorejce, zlasti pa občine, kojim ob bližajočem se licencovanju bikov primanjkuje potrebnih plemenjakov.

* **Kmetijsko društvo za Trst in okolico** menijo osnovati ter se je v ta namen dne 8. t. m. vršilo zborovanje, ki je bilo jako mnogobrojno obiskano. Mi želimo temu prepotrebemu podjetju najboljšega uspeha.

* **Vrednost dobrega plemena pri živini.** Gospod Janez Kristan iz Št. Roka na Dolenjskem je prodal svoja dva jorkširska prasiča, katera je dobil po 8 tednov stara od kmetijske družbe, za 272 gld. Tehtala sta skupaj 634 kg. — Še teži je bil prasič, katerega je g. Janez Sadnik iz Podsten pri Ribnici dobil pri kmetijski družbi in ga vzredil; bil je tudi angleške pasme ter je tehtal dve leti star 344 kg. — Gospod Peter Majer ml. v Kranji je imel lepo belansko junico od družbenega bika, ki se pa ni hotela obrežiti. Prodaj jo je

*) V zadnji številki izostalo po naključju.

Uredn.

mesarju, ko je bila stara 26 mesecev in 21 dni, ter je tehtala 11 stotov. Dobil je zanj 180 gld.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razglas

o oddaji bikov plemenjakov beljanske (cikaste) pasme.

Deželni odbor kranjski odda konec meseca aprila t. l. nekaj bikov plemenjakov beljanske (cikaste) pasme, in sicer v prvi vrsti občinam in le, če bi se teh ne oglasilo zadostno število, tudi zasebnim živinorejcem.

Prošnje za bike pošljejo naj se do 22. aprila t. l. deželnemu odboru kranjskemu v Ljubljani.

Pogoji, pod katerimi se biki oddajo, so:

- 1.) Bik se mora pravočasno prevzeti v Ljubljani pri „Bavarskem dvoru“.
- 2.) Pri prevzetju bika mora se zanj plačati polovica nakupnih stroškov.
- 3.) Prejemnik bika se mora zavezati, da ga bo imel dve leti za pleme in da povrne po 5 gld. za vsak mesec, če bi ga iz kakeršnega koli vzroka, vedno pa z dovoljenjem deželnega odbora pred pretekom dveh let prodal. Nasprotno pa bo deželni odbor dovolil nagrado 20 gld., če se bo bik rabil najmanj 4 mesece čez 2 leti za pleme, za vsak nadaljni mesec pa po 5 gld.

Od deželnega odbora kranjskega
v Ljubljani, dne 7. aprila 1844.

Razglas

o oddaji modre galice za škropljenje trt v l. 1894.

Podpisana družba bo tudi letos modro galico za škropljenje trt oddajala po znižani ceni, in sicer tistim vinogradnikom, ki se pravočasno zglase zanj in ki se zavežejo:

- 1.) plačati galico uže naprej, oziroma takoj po prejemu po 22 kr. kilogram z zavojem vred,
 - 2.) prežete galice ne prodajati z dobičkom naprej.
- Ta pogoja veljata za one, ki naroče galico neposredno pri družbi.

Častita predstojništva podružnic, katera mislijo naročiti galico skupno za svoje člane, stopijo naj neposredno v dogovor z družbo.

Opomnja: Od galice na železnici se plača le polovica voznine. — Upanje je, da bo vis. deželni odbor tudi letos prevzel stroške za prevažanje galice iz Ljubljane do podružnice, zato je članom ugodneje galico naročiti skupno potom podružnice.

C. kr. kmetijska družba kranjska.
V Ljubljani dne 31. marca 1893.

Listnica uredništva.

J. M. e B. O rastlini „*Lathyrus silvestris Wagneri*“ smo pisali uže v lanskem „Kmetovalci“ na strani 135. Zaradi semen se obrnite na tvrdko „Landwirtschaftliche Gesellschaft Lathyrus“ v Monakovem, katero prosite tudi za popis in navod.

J. B. e H. Na Vaše vprašanje Vam ne moremo odgovoriti, ker ne vemo, katero rastlino hočete imeti za steljnak.

K. K. p. T. Vinske sode je potrebno vedno snažiti, t. j. kakor hitro se izprazni, in zopet, predno se napolni. Snažijo se z vodo. Ako naj sod dlje časa ostane prazen, naj se tudi zažvepla, a pred porabo potem dobro izpere.